

FEGYVERESI ZSOLT

Az állami vállalatok felelős vállalatirányítása Romániában

Corporate Governance of State-Owned Enterprises in Romania

Abstract: Corporate governance is one key element in improving economic efficiency and growth as well as enhancing investor confidence, according to the OECD. This statement is true for both state-owned and private companies. The aim of this study is to review from a legal perspective the evolution of corporate governance policies in Romanian state-owned or state-controlled enterprises, the corporate governance experience under the current government emergency ordinance on the subject adopted in 2011 and to examine the draft legislation for 2022, which aims to “revolutionize” the current system by amending the norm in question.

Keywords: corporate governance, OECD, state-owned enterprises, emergency ordinance, shareholders, joint-stock company

Összefoglaló: A *corporate governance* (felelős vállalatirányítás) a gazdaság hatékonyságának és növekedésének, valamint a befektetői bizalom erősítésének egyik kulcseleme az OECD értékelése szerint. Ez az állítás egyaránt igaz az állami és a magántulajdonban lévő vállalatokra. A tanulmány célja jogi szempontból áttekinteni a romániai állami vagy állami irányítás alatt álló vállalatok felelős vállalatirányítására vonatkozó politikák alakulását, a vállalatirányítási tapasztalatokat a jelenleg hatályban lévő, a tárgyban 2011-ben elfogadott sürgősségi kormányrendelet alapján, és górcső alá venni azt a 2022. évi jogszabálytervezetet, amely a szóban forgó jogszabály módosításával „forradalmasítani” kívánja a hatályos rendszert.

Kulcsszavak: felelős vállalatirányítás, OECD, állami vállalatok, sürgősségi kormányrendelet, részvényes, részvénytársaság

1. Az OECD szerepe és tevékenysége a felelős vállalatirányítás kapcsán

A *corporate governance* (magyarul *felelős vállalatirányítás* vagy *felelős társaságirányítás*, románul *governanță* vagy *governare corporativă*) azon szabályok, gyakorlatok és folyamatok rendszere, amellyel egy vállalatot irányítanak és ellenőriznek.¹ A rendszer kifejezett céljai között szerepel a vállalati magatartás és működés hatékonnyá tétele. A *corporate governance* alapvetően magába foglalja a vállalat számos érdekeltje, például a részvényesek, a menedzsment, az ügyfelek, a beszállítók vagy akár a finanszírozók érdekeinek összehangolását. Ugyanakkor a *corporate governance* adja a vállalati célok eléréséhez szükséges keretrendszert és magába foglalja a vállalatirányítás valamennyi területét, beleértve például a vállalati akcióterveket, a belső kontrollt, a teljesítménymérést vagy a vállalat befelé és kifelé irányuló kommunikációját.

A Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (továbbiakban: OECD)² 1999-ben publikálta először a Vállalatirányítással Foglalkozó Eseti Munkacsoportjának (*Ad-Hoc Task Force on Corporate Governance*) felelős vállalatirányításra vonatkozó alapelveit és iránymutatásait. Tehát az OECD a tagokra nézve nem kötelező erejű normákat, hanem ajánlásokat fogalmazott meg. Amint az már a dokumentum bevezetőjében kifejtésre kerül, a kezdeményezés a jó vállalatirányítási rendszer alapvető elemeinek kidolgozására irányul, mely alapelveket a nemzeti kormányok viszonyítási alapként használhatják saját jogszabályaik értékelése és javítása során.³ A dokumentum azt is hangsúlyozza, hogy a felelős vállalatirányításnak nincs egységes modellje, viszont a munkacsoport azonosított néhány olyan közös elemet, amelyek a jó alapját képezik. A megfogalmazott alapelvek éppen ezekre a közös elemekre épülnek úgy, hogy a meglévő különböző modelleket ötvözik.⁴

Az OECD 2004-ben tette közzé a felelős vállalatirányításra vonatkozó alapelvek felülvizsgált kiadását. A bevezetőben megfogalmazott álláspont szerint a felelős vállalatirányítás a gazdasági hatékonyság és növekedés javításának, valamint a befektetői bizalom erősítésének egyik kulcseleme.⁵ A dokumentum szerint az tapasztalható, hogy a befektetői döntések meghozatalakor egyre fontosabb tényező, hogy a vállalatok

1 A *corporate governance* magyar megnevezése kapcsán lásd: AUER Ádám: *Corporate governance. Állami részvétellel működő gazdálkodó szervezetek*, 2. javított kiadás, NKE, Budapest, 2015, 7–8.

2 Angol nevén *Organisation for Economic Co-operation and Development* (a továbbiakban OECD). A párizsi székhelyű globális szervezet 1961-ben alakult és az Európai Gazdasági Együttműködési Szervezet (OEEC) jogutódjának tekinthető, amelynek célja a Marshall-terv kivitelezése volt. Az OECD fő célkitűzése a tagállamok gazdasági, kereskedelmi és pénzügyi tevékenységeinek összehangolása.

3 ORGANISATION FOR ECONOMIC CO-OPERATION AND DEVELOPMENT, *Principles of Corporate Governance*, 1999 (a továbbiakban OECD 1999), [https://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=C/MIN\(99\)6&docLanguage=En](https://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=C/MIN(99)6&docLanguage=En) (letöltés ideje: 2022. 11. 10.), 6.

4 OECD 1999, 10.

5 ORGANISATION FOR ECONOMIC CO-OPERATION AND DEVELOPMENT, *Principles of Corporate Governance*, 2004 (a továbbiakban OECD 2004), <https://www.oecd.org/corporate/ca/corporategovernanceprinciples/31557724.pdf> (letöltés ideje: 2022. 11. 10.), 11.

milyen mértékben tartják be a felelős vállalatirányítás alapelveit. Különösen fontos továbbá a vállalatirányítási gyakorlat és a befektetések növekvő nemzetközi jellege közötti kapcsolat. A nemzetközi tőkeáramlás lehetőséget biztosít a vállalatok számára, hogy a befektetők sokkal szélesebb köréből jussanak finanszírozáshoz, viszont a globális tőkepiac előnyeit csak akkor tudják kihasználni az ajánlás szerint, ha felelős vállalatirányítási szabályozásuk hiteles, határokon átnyúlóan jól érthető, és a nemzetközileg elfogadott elveknek megfelel.⁶

A felelős vállalatirányításra vonatkozó felülvizsgált és kiegészített OECD-dokumentum hat alapelvet fogalmaz meg:

1. A hatékony felelős vállalatirányítási keretrendszer alapjainak biztosítását, melynek értelmében a vállalatirányítási keretnek elő kell segítenie az átlátható és hatékony piacok működését, összhangban kell állnia a jogállamisággal, és egyértelműen meg kell fogalmaznia a felelősségi körök megosztását a különböző felügyeleti, szabályozó és végrehajtó szervek között.⁷

2. A részvényesi jogok védelmét és azok gyakorlásának elősegítését. Az alapelv szerint biztosítani kell a részvényesek számára a tulajdonjog bejegyzésére, a részvények átruházására vagy az információhoz való jogot, ugyanakkor a részvényes közgyűlésen való részvételi és szavazati jogát.⁸

3. A részvényesek méltányos kezelését, amely valamennyi részvényessel, köztük a kisebbségi és a külföldi részvényesekkel szembeni méltányos bánásmódot is jelent. Minden részvényesnek lehetőséget kell biztosítani arra, hogy jogainak megsértése esetén hatékony jogorvoslatot kapjon.⁹

4. Az érintettek (*stakeholders*) szerepét a felelős vállalatirányításban, mely szerint el kell ismerni az érdekelték törvényben vagy kölcsönös megállapodásokban rögzített jogait, illetve ösztönözni kell a vállalatok és az érdekelték közötti együttműködést a jólét, a munkahelyteremtés és a pénzügyileg stabil vállalkozások fenntarthatósága érdekében.¹⁰

5. A nyilvánosságot és átláthatóságot. A felelős vállalatirányítási keretrendszernek biztosítania kell, hogy a vállalatot érintő minden lényeges kérdés időben és pontosan kerüljön nyilvánosságra.¹¹

6. Az igazgatótanács vagy felügyelőbizottság feladatát, melynek értelmében a felelős vállalatirányítási keretrendszernek biztosítania kell a társaság stratégiai irányítását, a menedzsment hatékony felügyeletét, valamint az igazgatótanács vagy felügyelőbizottság elszámoltathatóságát a társasággal és a részvényesekkel szemben.¹²

Az OECD 2005-ben az állami tulajdonban lévő vállalatokra vonatkozó iránymutatásokat fogalmazott meg, melyek az állami tulajdonú vállalatok irányítására és vezetésére vonatkozó ajánlásokat tartalmaznak. Az iránymutatások célja a jó kormányzás és az

6 OECD 2004, 13.

7 OECD 2004, 17.

8 OECD 2004, 18–19.

9 OECD 2004, 20.

10 OECD 2004, 21.

11 OECD 2004, 22.

12 OECD 2004, 24.

átlátható gyakorlatok előmozdítása az állami tulajdonú vállalatoknál, különös tekintettel annak biztosítására, hogy ezek a vállalatok kereskedelmi alapon és a piaci elvekkel összhangban működjenek. A dokumentum arra ösztönözi az állami vállalatokat, hogy versenyképes, átlátható és elszámoltatható módon működjenek, ugyanakkor tartsák be a felelős vállalatirányítás alapelveit, és megkülönböztetésmentes bánásmódot biztosítsanak minden érdekelt fél számára, beleértve az ügyfeleket, a munkavállalókat, a részvényeseket és a beszállítókat. Az iránymutatások másik célja, hogy előmozdítsák a követésre javasolt legjobb gyakorlatokat, és arra ösztönözzék a kormányokat, hogy következetes és kiszámítható megközelítést alkalmazzanak az állami tulajdonú vállalatok irányítása és vezetése terén.

Állami tulajdonú vállalat alatt az iránymutatás olyan entitásokat ért, amelyek felett az állam meghatározó ellenőrzést gyakorol – teljes, többségi vagy jelentős kisebbségi tulajdon révén. Az iránymutatások azonban olyan esetekben is hasznosíthatók, amikor az állam viszonylag kis részesedéssel bír egy vállalatban, de ennek ellenére felelős és tájékozott részvényesként kíván fellépni.¹³

Az iránymutatásokra az OECD felelős vállalatirányítási alapelveinek kiegészítéseként kell tekinteni, amelyek kifejezetten az állami tulajdonú vállalatok vállalatirányítására jellemző kérdésekre irányulnak az állam mint tulajdonos szemszögéből, a helyes vállalatirányítást biztosító politikákra összpontosítva. Egy ilyen kiegészítő dokumentumra azért is volt szükség, mert számos OECD-tagállamban – de nem csak – még mindig az állami tulajdonú vállalatok képviselik a bruttó hazai termék, a foglalkoztatás és a piaci kapitalizáció jelentős részét. Ráadásul ezek a vállalatok leggyakrabban olyan közüzemi vagy infrastrukturális iparágakban vannak jelen, mint például az energiaipar, a közlekedés vagy a távközlés, amelyek teljesítménye nagy jelentőséggel bír mind a lakosság, mind az üzleti szektor más szereplői számára. Érthető tehát, hogy az állami vállalatok irányítása miért bír kritikus fontossággal. Ezek a vállalatok jelentős gazdasági ágazatokat képviselnek, teljesítményük sok esetben befolyásolja az ország gazdasági hatékonyságát és versenyképességét. Ahogy azt a dokumentum is megemlíti, az állami vállalatok jó irányítása a gazdaságilag hatékony privatizáció előfeltétele, mivel vonzóbbá teszi ezeket a potenciális vevők számára.¹⁴

Az iránymutatások jogilag nem kötelező erejűek, *soft law*-nak minősülnek, de viszonyítási alapot nyújtanak a jó és helyes irányítási gyakorlatokhoz, és referenciaként szolgálnak a kormányok, az állami tulajdonú vállalatok és más érdekelt felek számára az állami tulajdonú vállalatok magatartásának értékelése során. Az iránymutatásokat 2015-ben felülvizsgálták, hogy ezzel biztosítsák hatékonyságukat a fenntartható üzleti gyakorlatok és a felelős vállalati magatartás előmozdítása terén.

13 ORGANISATION FOR ECONOMIC CO-OPERATION AND DEVELOPMENT, *Guidelines on Corporate Governance of State-Owned Enterprises*, 2005 (a továbbiakban OECD 2005), <http://dx.doi.org/10.1787/9789264244160-en> (letöltés ideje: 2022. 11. 10.), 11.

14 OECD 2005, 9–10. VERESS Emőd: *The State's Role as Owner of Enterprises. Mandatory Rules of Corporate Governance in Romania*, Pro Publico Bono, 2017 (1. különkiadás), 62.

2. A corporate governance hatályos romániai rendszere

Romániában, mint a legtöbb kelet-közép-európai posztszocialista országban, az állami tulajdonú vállalatok száma és szerepe a gazdaságban még mindig jelentős. 2020-ban az államnak közvetlen vagy közvetett módon összesen 2418 vállalatban volt részesedése. Az OECD 2022-es, Romániára vonatkozó jelentése szerint, a román Pénzügyminisztérium adataira hivatkozva, a 2020-as év végén a központi közigazgatási hatóságok összesen 860 vállalatban voltak tulajdonosok, ebből 410-ben többségi vagy egyedüli tulajdonosok. A fennmaradó 450 vállalat közül 205-ben a részvények vagy szavazati jogok 10%–49%-a volt a központi közigazgatási hatóságok tulajdonában, így ezek az OECD 2005-ös iránymutatásai értelmében állami tulajdonú vállalatoknak tekinthetők. A helyi közigazgatási hatóságok ennél több, összesen 1558 vállalatban voltak tulajdonosok. Szintén fontos adat, hogy 2020-ban 194 többségi állami tulajdonban lévő vállalat ellen indult fizetésképtelenségi eljárás.¹⁵

2011-ben Románia a *soft law*-nak minősülő OECD-iránymutatások alapján jogszabályt fogadott el az állami vállalatok felelős vállalatiirányításáról. Ezzel a lépéssel az állam megteremtette annak a lehetőségét, hogy a nemzeti jogba részben beépített iránymutatásokat a kényszer útján is érvényesíthesse. Az állami vállalatok felelős vállalatiirányításáról szóló 2011. évi 109. sürgősségi kormányrendelet,¹⁶ melyet a 2016. évi 111. törvény¹⁷ több módosítással hagyott jóvá, korszerűsíteni kívánta az állami vállalatok irányítási és ellenőrzési rendszerét, biztosítva ugyanakkor az állami vállalatok működésének átláthatóságát.

A jogszabály megalkotásának és elfogadásának előzménye, hogy Románia 2011 júniusában a Nemzetközi Valutaalaphoz intézett szándéknyilatkozatában vállalta az állami tulajdonban lévő vállalatok irányítási és ellenőrzési rendszerének felülvizsgálatát, felelős vállalatiirányításuk javítását. Amint azt a jogalkotó is hangsúlyozza, az állami vállalatok a nemzetgazdaság fontos részét képezik. Likviditásuk, fizetőképességük és hatékony működésük meghatározó hatással van a gazdaság egészének stabilitására. Éppen ezért kiemelten fontos, hogy ezen vállalatok irányítására olyan szabályok vonatkozzanak, amelyek biztosítani tudják teljesítményük és versenyképességük javítását, hozzájárulva ezzel a román gazdaság mutatószámainak és az állami költségvetés bevételeinek javulásához.

15 ORGANISATION FOR ECONOMIC CO-OPERATION AND DEVELOPMENT, *Review of the Corporate Governance of State-Owned Enterprises in Romania*, 2022 (a továbbiakban OECD 2022), <https://doi.org/10.1787/fabf20a8-en> (letöltés ideje: 2022. 11. 10.).

16 2011. évi 109. sürgősségi kormányrendelet az állami vállalatok felelős vállalatiirányításáról (*Ordonanța de urgență nr. 109/2011 privind guvernarea corporativă a întreprinderilor publice* – a továbbiakban OUG 109/2011), <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/133685> (letöltés ideje: 2022. 11. 10.).

17 2016. évi 111. törvény a 2011. évi 109., az állami vállalatok felelős vállalatiirányításáról szóló sürgősségi kormányrendelet jóváhagyásáról (*Legea nr. 111/2016 pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 109/2011 privind guvernarea corporativă a întreprinderilor publice*), <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/178925> (letöltés ideje: 2022. 11. 10.).

A rendszerváltást követő két évtizedben felgyülemlett vállalatirányítási tapasztalat és gyakorlat azt mutatta, hogy az állami tulajdonú vállalatok felelős vállalatirányítására vonatkozóan az 1990. évi 31., társaságokról szóló törvényben (továbbiakban: Ttv.) meghatározott általános szabályok nem minden tekintetben megfelelők, ezek különleges szabályozást igényelnek.¹⁸ A román szakirodalomban többször is megfogalmazott álláspont szerint, a rendszerváltozást követő több mint két évtizedben, de bizonyos ágazatokban még napjainkban is, az állami vállalatok a következetlen szabályozás és politikai akarat hiánya miatt a román gazdaság valódi „fekete lyukai” voltak.¹⁹

A sürgősségi kormányrendelet hatálya a román jogi személy állami vállalatokra terjed ki. Állami vállalat alatt a jogszabály a következő jogi személyeket érti:

- az állam vagy valamely területi-közigazgatási egysége által létrehozott, önállóan gazdálkodó szervezeteket (*regii autonome*);
- az állam vagy valamely területi-közigazgatási egysége által létrehozott, állami tulajdonban álló társaságokat (*companii și societăți naționale*);
- olyan társaságokat, amelyekben egy vagy több, fent említett állami vállalat többségi vagy ellenőrző részesedéssel rendelkezik.²⁰

Bár ezek az utóbbi jogalanyok szigorúan az állami irányítás alatt álló társaságokat jelentik, gyakran helytelenül állami társaságoknak nevezik őket.²¹ A sürgősségi kormányrendelet a *kontroll* fogalmát is tisztázza, amely alatt egyrészt az állam vagy a területi-közigazgatási egység mint részvényes vagy egy állami vállalat, másrészt a társaság közötti kapcsolatot érti, amelyben: a) közvetlenül vagy közvetve a szavazati jogok többségével rendelkezik; b) kinevezheti vagy visszahívhatja a vezető tisztségviselő és felügyelőbizottsága tagjainak többségét; c) részvényesként meghatározó befolyást gyakorolhat az állami vállalat irányítási stratégiáinak meghatározásában, az állami vállalattal kötött szerződések vagy annak alapszabályában lefektetett rendelkezések alapján.²²

Szintén fontos tisztázni a felügyeleti tevékenységet végző közhatóság fogalmát ahhoz, hogy megértsük a romániai állami vállalatok működésének mechanizmusát.²³ A jogszabály rendelkezései szerint felügyeleti tevékenységet végző közhatóságnak minősül az az állami intézmény, amely egy állami vállalatot irányít, az állam vagy a

18 A román jogalkotó 2006-ban ültetett át a társaságokról szóló törvénybe néhányat az OECD által javasolt felelős vállalatirányítási iránymutatások közül. A törvény reformja legfőképpen a részvénytársaságokat érintette, és esetükben bevezette a két alternatív vállalatirányítási rendszert, a dualista (kétszintű), valamint a monista (egységes) rendszert. A monista rendszerben a társaság irányítását és ellenőrzését egy testület, az igazgatótanács, míg a dualista rendszerben az irányítást az igazgatóság, az ellenőrzést a felügyelőbizottság látja le. Lásd: Dana LUCIAN-TULAI: *The Corporate Governance of Romanian State-Owned Enterprises: The Mandate Contract*, Journal of Public Administration, Finance and Law, 2020/18, 29.

19 Gabriel TIȚA-NICOLESCU: *Guvernanța corporativă a întreprinderilor publice (I)*, Revista Universul Juridic, 2017/6, 64.; Radu N. CATANĂ: *Shortcomings of the Recent Reform of State-Owned Enterprises' Corporate Governance in Romania*, Curentul Juridic, 2012/51, 119.

20 OUG 109/2011, 2. cikk 2. pont. A sürgősségi kormányrendelet hatálya alól kivételt képez a Regia Autonomă Rasirom és a Compania Națională Romtehnica S.A. Mindkét vállalat a katonai technológiák iparában tevékenykedik.

21 TIȚA-NICOLESCU: *i. m.*, 69.

22 OUG 109/2011, 2. cikk 4. pont.

23 TIȚA-NICOLESCU: *i. m.*, 69–70.

területi-közigazgatási egység nevében részvényesi jogkört gyakorol, és koordinálja az állami vállalatok részvényesi jogköreinek gyakorlását egy ellenőrzött társaságban. A közhatóság tulajdonképpen az állam képviselője,²⁴ feladatai és hatáskörei ennek megfelelően kerültek kialakításra.

A jogszabály rendelkezéseinek végrehajtását a Pénzügyminisztérium felügyeli a miniszter által rendeletben megállapított eljárás szerint.²⁵ Felügyeleti hatáskörének gyakorlása során a minisztérium ellenőrzi és értékeli a jogszabály állami vállalatok általi alkalmazását, kidolgozza azokat a szabályzatokat és iránymutatásokat, amelyek megkönnyítik a felügyeleti tevékenységet végző közhatóságok számára a jogszabály és a legjobb felelős vállalatirányítási gyakorlatok egységes alkalmazását, figyelemmel kíséri a felügyeleti tevékenységet végző közhatóságokkal az állami vállalatok teljesítménymutatóit, és létrehozza az állami vállalatok ügyvezetőinek (*administratori*) adatbázisát. A 2018. évi 1952. miniszteri rendelet értelmében a felügyeletet végző közhatóságok időszakosan kötelesek a minisztériumot arról tájékoztatni, hogy az általuk felügyelt állami vállalatok miként hajtják végre a sürgősségi kormányrendeletbe foglaltakat. A felügyeletet végző közhatóságok kötelesek a minisztériumnak továbbítani az éves pénzügyi kimutatások ellenőrzésére vonatkozó információkat, az állami vállalatok végrehajtó hatáskörrel rendelkező, illetve végrehajtó hatáskörrel nem rendelkező vezető tisztségviselők megbízási szerződésében szereplő pénzügyi és nem pénzügyi teljesítménymutatókra vonatkozó információkat, valamint az állami vállalatok ügyvezetőinek jegyzékét.

A továbbiakban a vizsgálandó tárgyát az állami társaságok, illetve az állami irányítás alatt álló társaságok felelős vállalatirányítására vonatkozó legfontosabb jogszabályi rendelkezések képezik. Az állam vagy valamely területi-közigazgatási egysége által létrehozott, önállóan gazdálkodó szervezet felelős vállalatirányításával jelen tanulmányban nem kívánunk foglalkozni.

A sürgősségi kormányrendelet 3. fejezete részletesen szabályozza az állami vagy állami irányítás alatt álló társaságok szervezetére és működésére vonatkozó rendelkezéseket, ezek irányító (igazgatótanács/igazgatóság) és ellenőrző (felügyelőbizottság) tevékenységeinek összetételére, kinevezésére és javadalmazására vonatkozó kritériumokat.

A jogszabály szerint az állami vagy állami irányítás alatt álló részvénytársaságok (a továbbiakban: állami részvénytársaságok) kétféle irányítási modell közül választhatnak. Az egyik az egységes vagy monista irányítási rendszer (*sistem monist*), a másik a kétszintű vagy dualista irányítási rendszer (*sistem dualist*). A Ttv. rendelkezései szerint az egységes rendszerben működő társaságok ügyvezetését egy vagy több természetes vagy jogi személy látja el. Amennyiben az ügyvezetést több személy látja el, igazgatótanácsról (*consiliu de administrație*) beszélünk. Az igazgatótanácsot alkotó személyek számának minden esetben páratlannak kell lennie. Míg a Ttv. rendelkezései lehetőséget

24 Így például az Állami Vasúti Teherszállító Részvénytársaság (C.F.R. Marfă S.A.) egyedüli részvényese a román állam, a Közlekedési és Infrastruktúraügyi Minisztérium pedig a felügyeleti tevékenységet végző közhatóság.

25 2018. évi 1952. miniszteri rendelet a 2011. évi 109., az állami vállalatok felelős vállalatirányításáról szóló sürgősségi kormányrendelet hatályának figyelemmel kíséréséről (*Ordinul nr. 1952/2018 pentru reglementarea procedurii de monitorizare a implementării prevederilor Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 109/2011 privind guvernarea corporativă a întreprinderilor publice*), <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/200676> (letöltés ideje: 2022. 11. 10.).

biztosítanak arra, hogy a társaság vezetését az igazgatótanács egy vagy több igazgató hatáskörébe utalja, addig a sürgősségi kormányrendelet szerint ez az állami részvénytársaságok esetében kötelező.

Az állami részvénytársaságok vonatkozásában a sürgősségi kormányrendelet az igazgatótanács tagjainak a számát legalább három és legfeljebb hét főben állapítja meg.²⁶ Egyszemélyes ügyvezetésre a jogszabály nem ad lehetőséget. Az igazgatótanács tagjaival szemben elvárás, hogy megfelelő tapasztalattal rendelkezzenek a vállalatirányítás, pontosabban a vállalati teljesítmények javítása terén. További követelmény, hogy az igazgatótanács legalább két tagja közgazdasági vagy jogi végzettséggel és legalább öt éves szakmai tapasztalattal rendelkezzen.

Az igazgatótanáccsal kapcsolatban a sürgősségi kormányrendelet előírja, hogy a tagok többsége független és nem végrehajtó-ügyvezető kell legyen. Ez megint egy speciális követelmény az állami vagy állami irányítás alatt álló részvénytársaságok vonatkozásában, hiszen a Ttv. e tekintetben úgy rendelkezik, hogy alapszabályban vagy a közgyűlés határozatával előírható, hogy az igazgatótanács egy vagy több tagja független legyen, de ez semmiképp sem kötelező. A függetlenségi kritériumokat a Ttv. rögzíti.²⁷

Az igazgatótanács tagjait a részvényesi közgyűlés nevezi ki a hivatalban lévő igazgatótanács vagy a részvényesek javaslatára. A Ttv. rendelkezései szerint az igazgatótanács legalább két igazgatótanácsi tag részvételével tanácsadó bizottságokat hozhat létre. További törvényes előírás, hogy a bizottságok legalább egy tagjának függetlennek és nem végrehajtó-ügyvezetőnek kell lennie. Az állami részvénytársaságoknál az igazgatótanács által javasolt tagokat az igazgatótanács jelölőbizottsága mint konzultatív testület értékeli vagy előválogatja, majd ajánlja a kiválasztott személyeket az igazgatótanács figyelmébe. A Ttv. rendelkezéseitől eltérően a jelölőbizottság minden tagja nem végrehajtó-ügyvezető, és legalább az egyik tag a független igazgatótanácsi tagok közül kell kikerülnön. Az igazgatótanács döntése alapján a jelölőbizottságot az értékelési folyamatban egy humánerőforrás-toborzásra szakosodott független szakértő segítheti. Azon

26 Azon állami részvénytársaságok ügyvezetését, amelyek éves pénzügyi beszámolója törvényes könyvvizsgálati kötelezettség tárgyát képezi, legalább öt és legfeljebb kilenc ügyvezető látja el.

27 A Ttv. 138² cikke szerint a független ügyvezetők kinevezésekor a következő szempontokat kell figyelembe venni: a) nem a társaság vagy annak ellenőrzése alatt álló társaság igazgatója, és nem töltött be ilyen tisztséget a kinevezés előtti 5 évben; b) nem alkalmazottja a társaságnak vagy a társaság ellenőrzése alatt álló más társaságnak, és nem állt ilyen munkaviszonyban az utolsó 5 évben; c) nem kap vagy nem kapott a társaságtól vagy az általa ellenőrzött más társaságtól a nem-végrehajtó ügyvezetői minőségének megfelelő díjazástól vagy egyéb kedvezményektől eltérő pótdíjazást vagy egyéb kedvezményeket; d) nem jelentős befolyással rendelkező részvényese a társaságnak; e) nincs és az utolsó évben sem személyesen, sem pedig tagként, részvényesként, ügyvezetőként, igazgatóként vagy alkalmazottként nem volt a társasággal vagy a társaság által ellenőrzött más társasággal olyan üzleti kapcsolata, amelynek jelentősége befolyásolná tárgyilagosságát; f) sem jelenleg, sem pedig az utolsó három évben nem volt a társaság vagy a társaság által ellenőrzött más társaság pénzügyi könyvvizsgálója, és nem volt a társaság jelenlegi pénzügyi könyvvizsgálójának társult alkalmazottja; g) legyen igazgató olyan más társaságban, ahol a társaság egy igazgatója végrehajtó ügyvezető; h) nem volt a társaság nem-végrehajtó ügyvezetője több mint három mandátumon át; i) nem áll családi kapcsolatban az a) és d) pontban megjelölt személyekkel.

állami részvénytársaságoknál, ahol a részvényes állam vagy területi-közigazgatási egység nevében a felügyeleti tevékenységet végző közhatóság javasolja az igazgatótanácsi tagokat, a javaslatok csak egy humán erőforrás-toborzásra szakosodott bizottság által végzett előválogatás alapján tehetők meg. A jelöltek előválogatását minden esetben humán erőforrás-toborzásra szakosodott független szakértőnek kell elvégeznie, amennyiben az állami részvénytársaság a legutóbbi pénzügyi évben 7,3 millió eurót meghaladó forgalmat bonyolított le és legalább 50 alkalmazottal rendelkezik.

Az igazgatótanács tagjainak kiválasztására vonatkozó módszertant a kormány 2016-ban fogadta el.²⁸ A kormányhatározat megállapítja az igazgatótanács tagjainak kiválasztási szempontjait, a pozícióként legfeljebb öt jelöltből álló szűkített jelöltlista összeállításának kritériumait, azok rangsorolását, a végleges kinevezések menetét, a pénzügyi és nem pénzügyi teljesítménymutatókat, valamint a tagok díjazásának változó összetevőit. Az elfogadott módszertan részletesen ismerteti az elvárásokat tartalmazó dokumentáció és a szándéknyilatkozat elkészítésének szabályait, valamint az igazgatótanács tagjaival kötendő megbízási szerződés kötelező tartalmi elemeit. A kiválasztási szempontok megállapítására vonatkozó normák meghatározzák az eljárás megindításának időpontját, az eljárás kezdeményezésével és lebonyolításával kapcsolatos feladatokat, a jelölőbizottság feladatait és azon minimumkövetelményeket, amelyeknek minden igazgatótanácsi tagnak meg kell felelnie. A kormányhatározat megállapítja továbbá az állami vállalatokra vonatkozó célok meghatározásának általános kereteit és a felügyeleti tevékenységet végző közhatóságok felelősségét, valamint a teljesítménymérésre és a teljesítménymutatók osztályozására vonatkozó szabályokat.

A kétszintű vagy dualista irányítási rendszerben működő részvénytársaság esetében az ügyvezetést az igazgatóság (*directorat*), míg az ellenőrzést a felügyelőbizottság (*consiliul de supraveghere*) látja el. A Ttv. rendelkezései szerint az igazgatóságnak egy vagy több tagja van, és a tagok száma mindig páratlan. Az egyetlen tagot a Ttv. egyedüli vezérigazgatónak (*director general unic*) nevezi. Állami részvénytársaságot egyedüli vezérigazgató nem irányíthat, az igazgatóságnak legalább három és leg több hét tagja lehet. Láthatjuk tehát, hogy egyszemélyes ügyvezetésre a sürgősségi kormányrendelet a Ttv.-től eltérően sem a monista, sem pedig a dualista irányítási rendszer esetében nem ad lehetőséget. A szabályozás indoka, a felelős vállalatirányítási elvekkel összhangban az lehet, hogy az állami részvénytársaságok hatékony működését testületi, a kollegialitás elve mentén szervezett vállalatkormányzás képes biztosítani. Az igazgatóság tagjait a felügyelőbizottság, míg a felügyelőbizottság tagjait a részvényesek közgyűlése nevezi ki. A felügyelőbizottságnak legalább öt és leg több kilenc tagja lehet. A felügyelőbizottsági

28 Módszertani rendelkezések a kiválasztási kritériumok meghatározására, az egyes tisztségekre legfeljebb 5 jelöltből álló szűkített lista összeállítására, a jelöltek rangsorolására, a végleges kinevezési eljárásra, valamint az állami vállalatok vállalatirányításáról szóló, 2016. 09. 28-i [újra közzétett] 2011. évi 109., az állami vállalatok felelős vállalatirányításáról szóló sürgősségi kormányrendelet rendelkezéseinek végrehajtásához szükséges egyéb intézkedésekre vonatkozóan (*Normele metodologice pentru stabilirea criteriilor de selecție, de întocmire a listei scurte de până la 5 candidați pentru ficcare post, a clasamentului acestora, a procedurii privind numirile finale, precum și a altor măsuri necesare implementării prevederilor Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 109/2011 privind guvernarea corporativă a întreprinderilor publice din 28. 09. 2016*), <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/182501> (letöltés ideje: 2022. 11. 10.).

tagok kiválasztása és kinevezése az igazgatótanács tagjai kapcsán ismertetett eljárás szerint történik.

Egy (természetes) személy egyidejűleg legfeljebb három igazgatótanácsai és/vagy felügyelőbizottsági tisztséget tölthet be romániai székhellyel rendelkező, tehát román jogi személy állami tulajdonú vállalatnál. Ez a rendelkezés a jogi személyt igazgatótanácsai vagy felügyelőbizottsági tagként képviselő természetes személyre ugyanúgy vonatkozik. Az igazgatótanácsai tagok teljesítményét a részvényesek évente a közgyűlés keretében értékelik. Az értékelésbe szakértők is bevonhatók.

Az OECD állami tulajdonú vállalatok vállalatirányítására vonatkozó iránymutatásai alapvető jogként tekintenek a részvényesek közgyűlésen való részvételi jogára. Az iránymutatások arra is ösztönzik az állami vállalatokat, hogy segítsék a kisebbségi részvényesek aktív részvételét a vállalat közgyűlésein. Annak érdekében, hogy megkönnyítsék jogaik gyakorlását, ezek a vállalatok sajátos mechanizmusokat vezethetnek be, mint például a kumulatív szavazás jogintézményét.²⁹ Amint azt a szakirodalomban is rögzítik, a kumulatív szavazás a kisebbségi részvényesek joggyakorlását javítja azáltal, hogy szavazataikat egy-egy döntésnél koncentráltan tudják felhasználni és ezzel egyidejűleg akarataikat érvényesíteni.³⁰ Ez a módszer biztosítja leginkább a kisebbségi részvényesek képviseletét a részvénytársaság igazgatótanácsában (*monista vállalatirányítási rendszer*) vagy felügyelőbizottságában (*dualista vállalatirányítási rendszer*).³¹ Éppen ezért örvendetes, hogy a sürgősségi kormányrendelet megteremtí az állami részvétellel működő részvénytársaságok vonatkozásában azt a lehetőséget, hogy az alaptőkében egyénileg vagy közösen legalább 5%-kal rendelkező részvényesek kérésére az igazgatótanács vagy a felügyelőbizottság tagjait a részvényesi közgyűlésen a kumulatív módszer alkalmazásával válasszák meg. Amennyiben a kérést az alaptőke több mint 10%-át birtokló részvényes nyújtja be, a kumulatív szavazás módszere kötelező. A kumulatív módszer lényege, hogy a részvényes az összes, külön-külön leadható szavazatát felhasználhatja egy jelölt megválasztására is. Ezzel a módszerrel a kisebbségi részvényesek a szavazáskor együttműködve sikeresen megválaszthatnak legalább egy olyan igazgatósági vagy felügyelőbizottsági tagot, aki az ő érdeküket képviseli majd a testületben.³²

Az átláthatóság, illetve a részvényesek megfelelő tájékoztatása érdekében az állami vállalatok kötelesek több dokumentumot és információt a vállalat honlapján közzétenni. Ezek elsősorban a vezető tisztségviselők, felügyelőbizottsági tagok javadalmazására és egyéb juttatásaira vonatkoznak, de a jogszabály többek között előírja a közgyűlési határozatok, az éves pénzügyi kimutatások, a féléves számviteli beszámolók, a könyvvizsgálói

29 OECD 2005, 35.

30 GADÓ Gábor: *Javaslatok az új társasági törvény koncepciójához*, Magyar Jog, 2004/3, 129–154.

31 FEGYVERESI Zsolt: *Részvényesek nem vagyoni jogai a magyar és román társasági jogban*, Lectum Kiadó, Szeged, 2021, 91–93.

32 Például ha öt igazgatótanácsai tagot kell megválasztani, és egy kisebbségi részvényes 1000 szavazattal rendelkezik (1000, egy-egy szavazatot biztosító részvény), a többségi szavazási rendszer szerint legfeljebb 1000 szavazatot adhat le egy-egy jelőltre, ami összesen 5000 leadható szavazat az öt lehetséges jelőltre. A kumulatív szavazás rendszerében a részvényes az összesen leadható 5000 szavazatát egyetlen vagy akár több jelölt támogatására is fordíthatja (az első jelőltre 3000 szavazatot, a harmadikra 2000 szavazatot). Részletesen lásd: VERESS Emőd: *A részvény mint értékpapír*, HVG Orac Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2019, 174–178.

jelentések és az etikai kódex közzétételét is. A vállalati honlapon ugyanakkor elérhetővé kell tenni az igazgatótanácsi tagok és igazgatók, illetve a felügyelőbizottsági és igazgatósági tagok névsorát és szakmai önéletrajzát.

3. Jogszabály-módosítás vagy új jogszabály?

Bár a 2011-es – megkésett – szabályozás nem minden szempontból váltotta be a hozzá fűzött reményeket, a jogszabályi keret megalkotása és elfogadása kétségtelenül szükséges lépés volt az állami vállalatok felelős vállalatirányításának megteremtése felé. Amint azt a szakirodalomban is megjegyzik, a szabályozásban kijelölt irány jó, de a végrehajtás még mindig akadozik.³³ A Nemzetközi Valutaalap Romániára vonatkozó 2015-ös jelentése is hangsúlyozta, hogy bár a sürgősségi kormányrendelet tartalmazza azokat a rendelkezéseket és eljárásokat, amelyek az állami vállalatok irányításának politikamentesítéséhez szükségesek, és fokozott átláthatóságot, illetve információközlést ír elő, ezzel is elősegítve az állami vállalatok elszámoltathatóságát a közvélemény felé, a jogszabály végrehajtása mégis erőtlen. A jelentés szerint a kudarc egyik oka, hogy kevés állami vállalat alkalmazta ténylegesen a jogszabály rendelkezéseit, így kevés vállalatnál valósult meg az irányító és felügyelő testületi tagok szakmai alapú kiválasztása és kinevezése. Ott is, ahol ezek a kinevezések szakmai alapon történtek, nagyon rövid időn belül leváltásokra került sor, és az újonnan kinevezetteket már nem a vonatkozó jogszabály előírásai szerint választották ki. Szintén a jogszabály végrehajtását nehezítette, hogy a vezető állású személyek kiválasztásánál figyelembe veendő szempontokat és elvárásokat nem megfelelően alkalmazták. A jelentés további hiányosságként említi, hogy nincs a jogszabály végrehajtását nyomon követő intézmény, és az állami vállalatok elszámoltathatóságára sincs hatékony módszer.³⁴

Egy másik szakirodalmi álláspont szerint a jogszabály ahelyett, hogy a felelős vállalatirányítás és kormányzás valós problémáira kínálna megoldást, inkább a román Ttv.-ből ismert társasági jogi előfeltételekre összpontosít, és nem teremt alapot arra, hogy az OECD ajánlásainak megfelelően előre látható és koherens állami részvénytulajdonosi politikát támogassanak. Ennek megvalósulását az is hátráltatja, hogy nincs egy olyan központosított hatóság, amely képes lenne az államot mint tulajdonost képviselni, illetve a tulajdonosi jogokat gyakorolni.³⁵

Az állami vállalatok felelős vállalatirányításáról szóló 2011. évi 109. sürgősségi kormányrendelet kapcsán készült pénzügyminisztériumi jelentés már 2014-ben megállapította, hogy három évvel a rendelet elfogadása után annak alkalmazása még mindig messze elmarad a várakozásoktól. A jelentés több, egymással összefüggő tényezőt azonosított, amelyek magyarázatot adhatnak a kialakult helyzetre, beleértve a nyomon követés, a végrehajtási mechanizmusok és az elszámoltathatóság hiányát, valamint a nem

33 VERESS: *i. m.*, 77.

34 INTERNATIONAL MONETARY FUND – EUROPEAN DEPARTMENT, *IMF Country Report No. 15/80 – Romania*, <https://doi.org/10.5089/9781475553116.002> (letöltés ideje: 2022. 11. 10.), 24.

35 CATANĂ: *i. m.*, 120.

egyértelmű vagy vitatható intézményi intézkedéseket, szerepeket és felelősségi köröket. Az azonosított hiányosságok alapján a jelentés ajánlásokat fogalmazott meg az állami vállalatok teljesítményirányítási keretének bővítésére, valamint a kormányzaton belüli egyértelmű tulajdonosi struktúra kialakítására.³⁶ Bár a sürgősségi kormányrendeletet elfogadó 2016. évi 111. törvény, figyelembe véve a 2014-es pénzügyminisztériumi ajánlásokat, jelentős módosításokat eszközölt a jogszabályban, az állami vállalatok működése továbbra sem zökkenőmentes.

Amint azt az OECD 2022. évi jelentése hangsúlyozza, a jogalkotó szándékosan törekedett arra az elmúlt évtizedben, hogy a jogszabályt különböző rendelkezések módosításával gyengítse. A jelentés példaként említi azt a 2017-es módosítást, amivel mintegy 100 állami vállalatot kivontak a felelős vállalatirányítási követelmények alól, azonban a módosítást 2018-ban az Alkotmánybíróság alkotmányellenesnek nyilvánította.³⁷ Az OECD jelentése azt is kiemeli, hogy legalább egy olyan fontos kiskapu azonosítható a jogszabályban, amellyel kijátszható a politikai beavatkozástól való mentesség. Konkrétan a sürgősségi kormányrendelet 64¹. és 64². cikkeiről van szó, amelyek lehetővé teszik az igazgatótanács tagjai és az igazgatók ideiglenes kinevezését az üzletmenet folyamatosságának biztosítása érdekében. A jelentés szerint ezek a négy-hat hónapos ideiglenes kinevezések szöges ellentétben állnak a stabilitást, elszámoltathatóságot és hosszú távú tervezést lehetővé tevő négyéves megbízatásokkal.³⁸ Ráadásul ezek az ideiglenes kinevezések korlátlan alkalommal meghosszabbíthatók.

Románia Nemzeti Helyreállítási és Rezilienciaépítési Tervében (*Programul Național de Rederulare și Reziliență al României*) többek között arra vállalkozott, hogy olyan reformokat hajt végre, amelyek javítani fogják az állami vállalatok vállalatirányítási rendszerét és a felelős vállalatirányításra irányadó rendelkezések alkalmazását. A tervben tett vállalások okai közé sorolható az is, hogy Románia az OECD meghívására megkezdte a szervezethez történő csatlakozási tárgyalásokat, és ez a folyamat szükségessé tette egyrészt az állami vállalatok működése, másrészt az ezekre vonatkozó jogszabályi környezet felülvizsgálatát. Amint az a tervben is olvasható, a reform célja az OECD-iránymutatások érvényesítése révén valamennyi romániai állami tulajdonú vállalat vállalatirányításának javítása. A reformok végrehajtásához a jogalkotó meglátása szerint mindenképp jogszabályi változásra van szükség, ezért az állami vállalatok felelős vállalatirányításáról szóló 2011. évi 109. sürgősségi kormányrendelet módosítására szánta el magát. Románia a reform végrehajtását 2026. június 30-ig kívánja befejezni, míg az állami tulajdonú vállalatokra vonatkozó módosított jogszabályok hatálybalépítését 2022. december 31-ig

36 Részletekért lásd: *A 2011. évi 109. sürgősségi kormányrendelet hatályának értékelése. Zárójelentés (Evaluarea implementării Ordonanței de urgență nr. 109/2011. Raport final)*, 2014, <https://mfinanze.gov.ro/domenii/guvernanta/rapoarte-generale-periodice> (letöltés ideje: 2022. 11. 10.); OECD 2022.

37 2018. február 13-i 62. sz. döntés a 2011. évi 109., az állami vállalatok felelős vállalatirányításáról szóló sürgősségi kormányrendelet 1. cikk (3) bekezdését módosító törvény ellen emelt alkotmányossági kifogásáról (*Decizia nr. 62 din 13 februarie 2018 referitoare la obiectia de neconstituționalitate a Legii pentru modificarea art. 1 alin. (3) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 109/2011 privind guvernanta corporativă a întreprinderilor publice*), https://www.ccr.ro/wp-content/uploads/2020/07/Decizie_62_2018.pdf (letöltés ideje: 2022. 11. 10.).

38 OECD 2022.

vállalta. Románia technikai támogatást kért az állami tulajdonú vállalatok vállalatirányítási keretének javítását célzó reformok megtervezéséhez és végrehajtásához.

A román kormány 2022. december 19-én terjesztette be, majd három nappal később néhány módosítással december 22-én fogadta el azt a jogszabálytervezetet, amely módosítani és kiegészíteni kívánja az állami vállalatok felelős vállalatirányításáról szóló 2011. évi 109. sürgősségi kormányrendeletet.³⁹ Az állami vállalatok vállalatirányításának javítását, azok hatékony nyomon követését és ellenőrzését célzó, a teljesítményre és az elszámoltathatóságra összpontosító reform megvalósítása érdekében a jogszabálytervezet jelentős jogalkotási beavatkozást javasol a sürgősségi kormányrendeletbe. A jogszabálytervezetet véleményező Törvényhozási Tanács, mint a Parlament tanácsadó jellegű, szakosodott szerve december 22-én közzétett véleményében arra hívta fel a jogalkotó figyelmét, hogy a 65 cikket tartalmazó sürgősségi kormányrendeletet a tervezett módosító jogszabály összesen 73 pontban kívánja módosítani. Ez a számottevő módosító javaslat a Törvényhozási Tanács véleménye szerint megtöri a jogszabály általános koncepcióját és egységes jellegét, ugyanakkor sérti a jogszabályok megszövegezésére vonatkozó jogtechnikai előírásokat. A tanács véleménye szerint a norma minősége szempontjából sokkal szerencsésebb lenne módosítás helyett új jogszabályt megszövegezni. Így tehát az a kérdés, hogy a jogalkotó jogszabályt módosít vagy új jogszabályt fogad el, jelen pillanatban még nyitott.

A tervezet kiemelten kezeli az állami vállalatok igazgatótanácsi vagy felügyelőbizottsági tagjainak kiválasztására, majd kinevezésére vonatkozó eljárást. A cél, hogy minden eljárás átlátható és versenyalapú legyen, a kinevezett személyek javadalmazása pedig összhangban legyen a fő teljesítménymutatókkal. A jogszabálytervezet indokolása kitér arra, hogy a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Tervben vállalt reformok részeként a 2023-as évre célként határozták meg a központi közigazgatás vállalataiban az ideiglenes kinevezések 50%-kal, míg a helyi közigazgatás vállalataiban az ideiglenes kinevezések 10%-kal történő csökkentését. A tervezet az ideiglenes kinevezések kapcsán úgy rendelkezik, hogy azokra csak akkor kerülhet sor, ha az igazgatótanács tagjainak a száma a törvényes minimum alá csökken. Az ideiglenes tagokat a részvényesek közgyűlése nevezi ki, és megbízatásuk legfeljebb hat hónapig tarthat, indokolt esetben a megbízatás egyszeri alkalommal további két hónappal meghosszabbítható.

Amennyiben az állandó igazgatótanácsi tagok kiválasztására és kinevezésére irányuló eljárás az ideiglenesen kinevezettek megbízatása alatt befejeződik, az állandó tago(ka)t a részvényesek közgyűlése azonnal kinevezi, és az ideiglenes tagok megbízatása megszűnik. Kivételes esetekben, ha a jogszabályban meghatározott határidőn belül nem lehetséges állandó igazgatótanácsi tagot kinevezni, a közgyűlés új ideiglenes tagot nevezhet ki, akár az előző ideiglenes tag személyében is, legfeljebb hat hónapos időtartamra. Az ideiglenes igazgatótanácsi tagi megbízatás legfeljebb 14 hónapig tarthat. Ennek az időtartamnak a túllépése szabálysértésnek minősül, amelynek esetén az állami

³⁹ A 2011. évi 109., az állami vállalatok felelős vállalatirányításáról szóló sürgősségi kormányrendelet módosítására és kiegészítésére vonatkozó törvényjavaslat (*Proiect de lege pentru modificarea și completarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 109/2011 privind guvernanta corporativă a întreprinderilor publice*), <https://sgg.gov.ro/1/wp-content/uploads/2022/12/Proiect-de-lege.pdf> (letöltés ideje: 2022. 11. 10.).

vállalat felügyeleti tevékenységet végző közhatóság vezetőjével szemben pénzbírságot kell kiszabni. Álláspontunk szerint szerencsés lenne a jogszabály végleges szövegében azt pontosítani, hogy milyen eset számít kivételesnek a jogalkotó szerint, és melyek azok az esetek, amikor az állami vállalat részvényesi közgyűlése ismét ideiglenes igazgatótanácsi tago(ka)t nevezhet ki. Üdvözlendő, hogy a tervezet eltörli az igazgatótanácsi tagok ideiglenes megbízatásának korlátlan meghosszabbítását.

A tervezet az állami vállalatirányítási politikák koordinálására és nyomon követésére egy olyan közjogi jogalany létrehozását javasolja, melynek fő célja az állami vállalatok felelős vállalatirányítási szabályainak és részvénytörvényének biztosítása lenne. Az Állami Vállalatok Teljesítményét Ellenőrző és Értékelő Ügynökség (*Agentia pentru Monitorizarea și Evaluarea Performanțelor Întreprinderilor Publice*, a továbbiakban: AMEPIP) egy jogi személyiséggel rendelkező, közvetlenül a kormánynak alárendelt, a kormányfő irányítása alatt álló, állami költségvetésből működő közintézményként jönne létre. Az AMEPIP feladatai közé tartozna többek között a felelős vállalatirányítási elvek alkalmazására vonatkozó szabályzatok és tulajdonosi politikák kidolgozása, ezek rendszeres felülvizsgálata és betartásuk figyelemmel kísérése a vonatkozó jogszabályi rendelkezésekkel és a legjobb nemzetközi gyakorlatokkal összhangban. Az AMEPIP képviselői révén részt venne az állami vállalatok vezetőinek kiválasztásában és kinevezésében, a vezetői javadalmazási politikák végrehajtásának, valamint az állami vállalatok osztalékpolitikájának ellenőrzésében, a vezetők teljesítményének nyomon követésében és értékelésében. Az ellenőrző és értékelő tevékenysége mellett az AMEPIP vállalatirányítási kérdésekben tanácsadó testületként is működne.

4. Következtetések

Összességében elmondható, hogy a 2022-es év végi módosító jogszabálytervezet, akárcsak a 2011-es sürgősségi kormányrendelet, majd az azt 2016-ban jóváhagyó és módosító törvény az OECD állami tulajdonban lévő vállalatokra vonatkozó iránymutatásaiba foglalt felelős vállalatirányítási elvek hatékony végrehajtását tűzte ki célul. Ez alkalommal abban bizakodhatunk, hogy a nemzetközi szervezetekkel szembeni, illetve a Nemzeti Helyreállítási és Rezilienciaépítési Tervben tett kötelezettségvállalások reformhajtó erők és célravezetők lesznek.

Irodalomjegyzék

1. AUER Ádám: *Corporate governance. Állami részvétellel működő gazdálkodó szervezetek*, 2. javított kiadás, NKE, Budapest, 2015.
2. Dana LUCIAN-TULAI: *The Corporate Governance of Romanian State-Owned Enterprises: The Mandate Contract*, Journal of Public Administration, Finance and Law, 2020/18.
3. FEGYVERESI Zsolt: *Részvényesek nem vagyoni jogai a magyar és román társasági jogban*, Lectum Kiadó, Szeged, 2021.

4. INTERNATIONAL MONETARY FUND – EUROPEAN DEPARTMENT, *IMF Country Report No. 15/80 – Romania*, <https://doi.org/10.5089/978147553116.002> (letöltés ideje: 2022. 11. 10.).
5. GABRIEL ȚIȚA-NICOLESCU: *Guvernanta corporativă a întreprinderilor publice (I)*, Revista Universul Juridic, 2017/6.
6. GADÓ GÁBOR: *Javaslatok az új társasági törvény koncepciójához*, Magyar Jog, 2004/3.
7. ORGANISATION FOR ECONOMIC CO-OPERATION AND DEVELOPMENT, *Principles of Corporate Governance*, 1999, [https://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=C/MIN\(99\)6&docLanguage=En](https://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=C/MIN(99)6&docLanguage=En) (letöltés ideje: 2022. 11. 10.).
8. ORGANISATION FOR ECONOMIC CO-OPERATION AND DEVELOPMENT, *Principles of Corporate Governance*, 2004, <https://www.oecd.org/corporate/ca/corporategovernanceprinciples/31557724.pdf> (letöltés ideje: 2022. 11. 10.).
9. ORGANISATION FOR ECONOMIC CO-OPERATION AND DEVELOPMENT, *Guidelines on Corporate Governance of State-Owned Enterprises*, 2005, <http://dx.doi.org/10.1787/9789264244160-en> (letöltés ideje: 2022. 11. 10.).
10. ORGANISATION FOR ECONOMIC CO-OPERATION AND DEVELOPMENT, *Review of the Corporate Governance of State-Owned Enterprises in Romania*, 2022, <https://doi.org/10.1787/fabf20a8-en> (letöltés ideje: 2022. 11. 10.).
11. RADU N. CATANĂ: *Shortcomings of the Recent Reform of State-Owned Enterprises' Corporate Governance in Romania*, Curentul Juridic, 2012/51.
12. VERESS EMÖD: *A részvény mint értékpapír*, HVG Orac Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2019.
13. VERESS EMÖD: *The State's Role as Owner of Enterprises. Mandatory Rules of Corporate Governance in Romania*, Pro Publico Bono, 2017/1 (1. különkiadás).
14. *** *A 2011. évi 109. sürgősségi kormányrendelet hatályának értékelése. Zárójelentés (Evaluarea implementării Ordonanței de urgență nr. 109/2011. Raport final)*, 2014, <https://mfinante.gov.ro/domenii/guvernanta/rapoarte-generale-periodice> (letöltés ideje: 2022. 11. 10.).

